

Inhoudsopgave

1.	Achtergrond de Gouden Weken	7
2.	Veronderstellingen	11
3.	Groepsvorming	13
3.1	Werkwijze groepsvorming Gouden Weken	20
3.1.1	Groepsregels	20
3.1.2	Energizers	22
3.1.3	Coöperatieve leervormen	22
3.1.4	Voorbeeldgedrag leraar	23
3.2	Positieve groepsvormers!	31
4.	Werkwijze oudergesprekken	51
4.1	De basishouding bij het voeren van oudergesprekken	53
4.1.1	Echtheid	53
4.1.2	Respect	56
4.1.3	Luisterhouding	56
4.2	Gesprekken met ouders bij problemen gedurende het schooljaar	59
4.3	Overzicht typen ouders	64
5.	Bronvermelding	71

1. Achtergrond de Gouden Weken

Een goed begin is het halve werk! Deze uitdrukking is in het bijzonder van toepassing op de groepsvorming en verwoordt in één keer het doel van de Gouden Weken. De Gouden Weken worden ingezet om *het goud* dat je in handen hebt, *de interactie tussen jou en je leerlingen*, te smeden en te kneden zodat er een fijne sfeer in je groep heerst; een heel schooljaar lang.

Bij de Gouden Weken ligt het accent op groepsvormende activiteiten en oudercontact. Leraren krijgen een stappenplan aangereikt hoe ze deze Gouden Weken vorm kunnen geven. Het stappenplan omvat naast groepsvormende activiteiten ook suggesties voor de regelgeving, de indeling van het lokaal en de indeling van een dag. De Gouden Weken gaan na de zomervakantie direct van start en duren vier weken. Eventueel kunnen de interventies in de eerste weken na de kerstvakantie opnieuw ingezet worden. Dit noemen we de zilveren weken.

Dit boek dient als bron en verantwoording bij het vorm geven aan de Gouden Weken. Het is geschikt voor het primair en voortgezet onderwijs.

Waarom is er bij de Gouden Weken gekozen voor de eerste vier weken van een schooljaar? Kinderen ontwikkelen zich razendsnel. Dit is niet alleen op sociaal niveau het geval, maar ook op cognitief en fysiek niveau. Sommige leraren zeggen wel dat ze 'een ander kind teruggekregen hebben na de vakantie'. Niet voor niets kopten krantenberichten in januari 2009 dat de zomervakantie de taalontwikkeling van kinderen op basisscholen remt (ANP, 2009). Zo heeft een groep de eerste weken na een zomervakantie ook weer tijd nodig om zich te vormen. De hiërarchische structuur verschuift wat. Bepaalde kinderen blijken toch weer iets dominanter, een enkel kind heeft de groep verlaten of is er aan toegevoegd, weer andere kinderen zijn wat jonger in hun ontwikkeling en interesses en hebben moeite om aansluiting te vinden. Juist deze gevoelige periode is bij uitstek geschikt om in te zetten op een positieve groepsvorming.

Daarnaast is er nog een reden om aan het begin van het schooljaar in te zetten op de groepsvorming. Je kunt de volgorde van de fases van groepsvorming beïnvloeden zodat de normen niet door de groepsleiders worden bepaald maar door de klas en de leerkracht samen. Daarbij gaan we uit van het model van Tuckman (1965), die in zijn Groepsontwikkelingsmodel uitgaat van de fases Forming, Storming, Norming en Performing.

In de fase Forming speelt acceptatie een grote rol. Leerlingen willen geaccepteerd worden, aansluiting bij de groep vinden en kijken de kat uit de boom. Conflicten en serieuze onderwerpen worden gemedend, de meeste leerlingen zullen in het begin gefocust zijn op zichzelf.

In de fase Storming worden de leerlingen opener naar elkaar. Ze worden kritischer op elkaars gedrag. De verschillende initiatieven en perspectieven worden gewogen. Langzaam maar zeker ontstaat er een voorkeur voor een bepaalde leider en het type leiderschap. In deze fase is begrip en geduld nodig en moeten de leerlingen leren om open te staan voor verschillen.

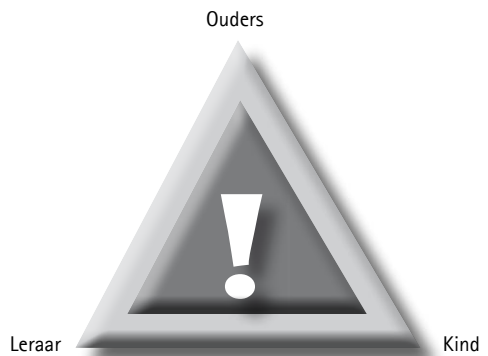
In de fase Norming wordt er gekozen voor een bepaald doel. Sommige leerlingen zullen bepaalde ideeën op moeten geven of aan moeten passen, ten behoeve van andere ideeën die beter aansluiten op het doel. De normen worden mede bepaald door de leiders en de manier waarop het leiderschap vorm gegeven wordt. De groep hanteert positieve, negatieve of wisselende normen.

In de fase Performing gedragen de kinderen zich overeenkomstig hun keuzes. Daarbij kan er gekozen worden voor actief buitensluiten en pesten van kinderen en weerstand tegen de regels van leraren. Het kan ook zijn dat er juist ruimte is voor elkaar en kinderen zich verantwoordelijk voelen en elkaar corrigeren ten behoeve van een fijne sfeer in de klas.

Met de Gouden Weken wordt beoogd om de fases Forming en Norming zo goed mogelijk te laten verlopen, zodat er wordt gekozen voor positief leiderschap met ruimte en begrip voor elkaar en verantwoordelijkheidsbesef. Er mogen best meningsverschillen zijn, maar binnen bepaalde kaders en een door de groep gedragen doelstelling.

De ouders kunnen niet los worden gezien van groepsvorming op scholen. Kinderen en ouders zijn onlosmakelijk verbonden met elkaar. Ongeacht de aard van de relatie tussen de ouders en het kind is er sprake van bestaansloyaliteit. Elk kind dankt zijn bestaan aan de ouders en is daardoor per definitie loyaal aan hen. Uit deze bestaansloyaliteit volgt dat, als leraren willen investeren in de ontwikkeling van het kind, ze ook zullen moeten investeren in de contacten met de ouders. Echter, het kind heeft ook een bepaalde loyaliteit naar de leraar toe. Deze wordt sterker gedurende het schooljaar en naarmate het kind vaker dezelfde leraar voor de groep heeft gehad.

Deze loyaliteitsverhouding richting de ouders en de leraar kun je afbeelden door middel van een dynamische driehoek. Uit deze vergelijking is ook af te leiden dat als ouders en leraar op één lijn zitten wat betreft de aanpak richting het kind, het effect 'verdubbelt'. Immers, een kind dat van ouders negatieve verhalen over de leraar krijgt te horen, zal een probleem in loyaliteit ervaren waarbij de bestaansloyaliteit sterker is. Daarmee komt een aanpak van de leraar in gevaar, want gehoor geven aan de aanpak van de leraar is dan in conflict met de loyaliteit naar de ouders.

Het creëren van ouderbetrokkenheid is even belangrijk als de inzet op leerlingactiviteiten ten behoeve van de groepsvorming. Uit onderzoek in opdracht van het ministerie van Jeugd en Gezin blijkt dat zowel ouders als leerkrachten de noodzaak zien tot samenwerking. Bovendien is er een wens van ouders om meer betrokken te worden bij de school (MarketResponse, 2010). De Gouden Weken dragen bij aan ouderbetrokkenheid door de ouders vanaf het begin van het schooljaar uit te nodigen voor een gesprek. Een belangrijk voordeel is dat er bij de start van een nieuw schooljaar nog geen negatieve voorvallen zijn geweest. Je begint, zeker als 'nieuwe' leraar, weer blanco. Dit kan je helpen om krediet op te bouwen bij de ouders. Ook kun je belangrijke informatie krijgen over het gedrag en de belevingswereld van het kind. Hoe gaat het om met conflicten, hoe reageert de ouder, hoe reageert het kind op verantwoordelijkheid, wat zijn de hobby's van dit kind? Dus naast het creëren van ouderbetrokkenheid kan de inhoudelijke informatie goed van pas komen bij de pedagogische benadering van de zoon of dochter.

Uiteraard is het van belang dát je communiceert, maar nog belangrijker is het hoe je communiceert! Dit principe geldt zowel voor de communicatie richting ouders als richting de leerlingen. Voor de meeste leraren is de communicatie met ouders lastiger, vooral bij conflictsituaties. De factor tijd speelt voor leraren een cruciale rol. Als er na de Gouden Weken een conflict is met ouders, kiezen we voor een oplossingsgerichte insteek waarbij we niet uitgaan van de schuldvraag, de oorzaak of het verleden van het conflict. Vaak gaat de toch al zo kostbare tijd verloren aan meningsverschillen over oorzaken van ongewenst gedrag. Zeker bij kinderen die moeite hebben om hun gedrag te reguleren zullen de ouders gewend zijn aan negatieve communicatie. Nee, we kiezen juist een toekomstgerichte aanpak, waarbij we ons focussen op samenwerking, op ideeën en oplossingen van ouders in korte gesprekjes.

Een goed pedagogisch klimaat is natuurlijk niet iets van enkele weken, maar is het gevolg van een continu proces en een structurele aanpak. De rol van de leraar is cruciaal (Marzano, 2010). De rol van de leraar komt dus uitgebreid aan bod, overgoten met een praktisch sausje waarbij we een aantal recente inzichten zullen delen. We zien de leraar als een professional die in staat is van perspectief en rol te wisselen naargelang de situatie daarom vraagt. We gaan uit van een wens tot positieve communicatie naar kinderen, en de mogelijkheid om een warme, benaderbare houding aan te nemen. Iemand die oog heeft voor zijn of haar groep en die beseft hoe belangrijk de sociaal-emotionele ontwikkeling is voor kinderen.